

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA “ZAŠTIĆENA PODRUČJA EUROPSKIH PLANINA – MJESTO ŽIVOTA REKREACIJE I RAZMJENE” CHAMBERY, FRANCUSKA

INTERNATIONAL CONFERENCE “PROTECTED AREAS OF EUROPEAN MOUNTAINS – PLACE OF LIFE RECREATION AND EXCHANGE” CHAMBERY, FRANCE

Nives FARKAŠ TOPOLNIK¹, Herbert KRAUTHACKER², Neven TRENC¹

SAŽETAK: Jedan od završnih događaja vezan uz Međunarodnu godinu planina bila je i Europska konferencija “Zaštićena područja Europskih planina – mjesto života rekreacije i razmjene” održana od 13. do 17. studenog 2002. godine u francuskom gradu Chambery-u. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici zaštićenih područja i drugih institucija iz 19 Europskih zemalja. Sudionici konferencije iz Hrvatske bili su: J. u. “Park prirode Medvednica” te Hrvatske šume d.o.o.

Ciljevi konferencije bili su: obuhvatiti aktualne mjere zaštite planina, utvrditi zajedničke probleme i predmete interesa u očuvanju zaštićenih područja, te potaknuti suradnju između zaštićenih planinskih područja Europe. Udruživanje i suradnja unutar Europskih planinskih masiva na osnovama Alpske konvencije bilo je jedna od bitnih tema. Na kraju konferencije prihvaćen je dokument “Deklaracija o europskim zaštićenim planinskim područjima”. Deklaraciju je u ime Parka prirode Medvednica potpisala ravnateljica Javne ustanove Nives Farkaš-Topolnik.

1.0.0. MEĐUNARODNA GODINA PLANINA – International Year of Mountains

Slika 1: Logo međunarodne godine planina
Picture 1: International Year of Mountains logo

Na svojoj 54. plenarnoj sjednici, 10. studenog 1998. godine generalna skupština Ujedinjenih naroda proglasa

la 2002. godinu (rezolucija A53/L24) Međunarodnom godinom planina, kako bi se podigla razina svijesti međunarodne zajednice o važnosti planinskih ekosustava. Vodeća uloga u provođenju ove rezolucije dodijeljena je Organizaciji za hranu i poljoprivredu (FAO). Vlade, nevladine organizacije, i druge organizacije UN-a pozvane su da se uključe u ovu inicijativu.

Ciljevi međunarodne godine planina su:

- osigurati održivi razvoj planinskih područja i blagostanje planinskih zajednica.
- povećati znanje i razumijevanje planinskih ekosustava
- ukazati na važnost planinskih područja za zadovoljavanje bitnih potreba gradskog i seoskog stanovništva, posebice kao izvora hrane i vode
- očuvanje kulturnog nasljeđa planinskog stanovništva i zajednica
- skrenuti pozornost na česte sukobe u planinskim područjima i promicati uspostavu mira.

¹ Nives Farkaš-Topolnik, dipl. ing. šum., ravnatelj, mr. sc. Neven Trenc, dipl. ing. geo., stručni voditelj, Javna ustanova “Park prirode Medvednica”, Bliznec bb., 10000 Zagreb

² Herbert Krauthacker, dipl. ing. šum., upravitelj, Hrvatske šume d.o.o., Šumarija Zagreb, Kosirnikova 35 b, 10000, Zagreb

1.2.0. Svjetski summit u Riu – korijen inicijative za Međunarodnu godinu planina

World summit in Rio – the root of the initiative for the International Year of Mountains

Prijedlog za proglašenje Međunarodne godine planina dao je predsjednik Kirgizistana na konferenciji u Biškeku (Kirgizistan) 1996. godine. Temelj za ovu inicijativu bio je svjetski summit Riu iz 1992. godine. Na konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru bili su nazočni delegati iz 172 zemlje, od toga 108 predsjednika država i vlada. Tijekom tog povijesnog skupa planine su prepoznate kao svjetski rezervoari vode, te prostori očuvanja biološke raznoli-

kosti i kulturne baštine. Ishod summita bio je dokument Agenda 21, svjetski plan za održivi razvoj u 21. stoljeću. Poglavlje 13 ovog dokumenta ističe upravljanje ranjivim planinskim ekosustavima kao jedan od globalnih problema zaštite okoliša i stavlja ga po značenju uz rame glavnim ekološkim problemima današnjice, kao što su promjena klime, nestanka tropskih šuma i širenje pustinja.

1.3.0. Obilježavanje Međunarodne godine planina

Activities related to the International Year of Mountains (IYM)

1.3.1. Međunarodno obilježavanje Godine planina – International IYM activities

Tijekom 2002. godine održane su brojne konferencije i seminari, ostvarene različite inicijative i izdane brojne publikacije vezane uz planinska područja. Do prosinca 2002. godine 77 zemalja je osnovalo svoja povjerenstva za obilježavanje Međunarodne godine planina. Završni svjetski događaj godine bio je Svjetski summit o planinama održan u Biškeku (Kirgizistan) od 29. listopada do 1. studenog 2002. godine, uz nazoč-

nost više od 600 delegata iz 60 zemalja. Završni dokument ovog skupa je Biškekska platforma o planinama. Ova izjava proklamira nastavak inicijativa iz 2002. godine, te naglašava važnost dugoročnog djelovanja radi ostvarivanja održivog razvoja planinskih područja. Ona naglašava važnost zaštite planinskog stanovništva i borbe protiv nedostatka hrane i siromaštava u planinskim područjima.

1.3.2. Obilježavanje godine planina u Hrvatskoj – IYM Activities in Croatia

Početkom 2002. godine osnovano je pri Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja (MZOPU) Povjerenstvo za održivi razvoj planinskih područja. Ovo tijelo sastavljaju predstavnici nacionalnih parkova i parkova prirode, nevladinih udruga, planinarskih društava, medija, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstva turizma, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva prosvjete i športa i drugi. Jedan od glavnih problema na koje je ukazalo povjerenstvo je depopulacija planinskih područja. Povjerenstvo djeluje kroz medije na promoviranju planinskih područja, te radi na edukaciji stanovništva o va-

žnosti planinskih ekosustava. U sklopu svojih aktivnosti povjerenstvo je tiskalo plakate i letke o planinskim zaštićenim područjima u Hrvatskoj. Ovi materijali promovirani su u Parku prirode Žumberak-samoborsko gorje. Proveden je i natječaj za najbolje dječje likovne i literarne radove na temu planina. Povjerenstvo je također iniciralo i obnovu planinarskog doma na Dinari na visini od 1831 m. U prosincu 2002. godine održan je u Nacionalnom parku "Plitvička jezera" stručni skup pod naslovom: "Planine-stanje-perspektiva održivi razvoj planinskih područja".

2.0.0. KONFERENCIJA "ZAŠTIĆENA PODRUČJA EUROPSKIH PLANINA – MJESTO ŽIVOTA REKREACIJE I RAZMJENE"

Conference "Protected areas of European mountains – place of life, recreation and exchange"

2.1.0. Završni Europski događaj Godine planina

Final European event of the International Year of Mountains

Jedan od završnih događaja vezanih uz Međunarodnu godinu planina bila je i europska konferencija "Zaštićena područja Europskih planina – mjesto života rekreacije i razmjene" održana od 13. do 17. studenog 2002. godine u francuskom gradu Chambéry-u. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici zaštićenih po-

dručja i drugih institucija iz 19 europskih zemalja: Austrije, Bugarska, Češke, Francuske, Grčke, Hrvatske, Irske, Italije, Lichtensteina, Norveške, Njemačke, Poljske, Portugala, Rumunjske, Slovačke, Slovenije, Španjolske, Švicarska i Velika Britanije. Hrvatski sudionici konferencije bili su Park prirode Medvednica,

predstavljen ravnateljicom Nives Farkaš-Topolnik te stručnim voditeljem Nevenom Trencom i predstavnik "Hrvatskih šuma" d.o.o., Herbert Krauthacker, upravitelj Šumarije Zagreb. Konferenciji je bila nazočna i Gordana Kolačko, tajnica Povjerenstva za održivi razvoj planinskih područja pri Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja, te Tanja Devčić, urednica Hrvatskog radija, članica povjerenstava za Održivi razvoj planinskih područja.

Slika 2: Hrvatski sudionici konferencije u u Chambéryu stoje uz nacionalnu zastavu.

Picture 2: Croatian participants of the conference in Chambéry standing by the national flag

2.2.0. Grad Chambéry žarišna točka francuskog obilježavanja godine planina City of Chambéry French focal point of the International Year of Mountains

Grad Chambéry smješten je u sjevernom dijelu Francuskih Alpa u blizini skijaškog centra Grenoblea. On je povijesni glavni grad pokrajine Savoje i središte urbanog područja od oko 100 tisuća stanovnika. U blizini se nalazi jezero Bourget te nacionalni park Vanoise kao i regionalni parkovi prirode Chartreuse i Bauges.

Francuska vlada odabrala je Chambéry za žarište obilježavanja godine planina na nacionalnoj razini, te su u ovom gradu pokrenute brojne nove inicijative. Prvi svjetski planinski forum održan je 2000. godine u Chambéryu i najavio je teme vezane uz Godinu planina. Pri univerzitetu Savoje u Chambéry-u 1999. godine utemeljen je Institut za istraživanje planina. Ova ustanova, prva tog tipa u Francuskoj, zamišljena je kao centar multidisciplinarnog znanstvenog istraživanja planina svijeta. Chambéry još nazivaju i vratima Alpa, a grad je blisko povezan s okolnim planinskim područjima. Jedna od tradicionalnih manifestacija koja se

svake druge godine održava u Chambéry-u, je Festival planinskih zanimanja.

Slika 3: Fontana na glavnom trgu u Chambéryu
Picture 3: Fountain at the Chambéry main square

2.3.0. Organizatori konferencije – Organisers of the conference

Organizatori konferencije bili su: grad Chambéry, francuska udruga MONTANEA i Mreža alpskih zaštićenih područja u partnerstvu s Ujedinjenim narodima,

FAO, Francuskim Ministarstvom zaštite okoliša i održivog razvoja, te institucijama pokrajine Savoje i regije Alpe-Rhone.

2.3.1. Udruga Montanea – Montanea Association

Udruga Montanea osnovana je 2001. godine u Chambéryu kako bi okupila sve zainteresirane za obilježavanje Međunarodne godine planina. Ona okuplja više od 130 institucija i pojedinaca iz svih područja ljudskog djelovanja vezanog uz planine te uključuje međunarodne organizacije (FAO, Mountain forum),

lokalne vlasti i vladine institucije, strukovne udruge, zaštićena područja, sveučilišta i druge obrazovne ustanove, predstavnike tiska i privatnih tvrtki.

2.3.2. Mreža alpskih zaštićenih područja – Network of Alpine protected Areas

Zadatak Mreže Alpskih zaštićenih područja je poticanje suradnje između zaštićenih područja na području Alpa. Ona okuplja 300 velikih zaštićenih područja koja pokrivaju više od 15 % površine Alpa, a nalaze se u se-

dam država potpisnica Alpske konvencije. Na konferenciji u Chambéryu Mreža alpskih zaštićenih područja prezentirana je zajedničkom tematskom izložbom "Mitske planine".

2.4.0. Ciljevi – Goals

Ova konferencija je, kako stoji u njoj najavi, posvećena Europskim zaštićenim područjima između Serra de Estrela na zapadu i Kavkaza na istoku, Skandinavskih planina na sjeveru i Sierra Nevade na jugu kao i svim organizacijama koje se bave zaštitom i održivim razvojem planinskih područja. Konferencija je osmišljena kao skup koji će se usredotočiti na problematiku očuvanja biološke raznolikosti i održivi razvoj.

Ciljevi konferencije bili su:

- obuhvatiti mjere zaštite planina koje su u primjeni

- utvrditi zajedničke probleme i predmete interesa u očuvanju zaštićenih područja
- poticati suradnju između zaštićenih područja smještenih u planinama Europe.

Udruživanje i suradnja između Europskih planinskih masiva dio je i službene francuske inicijative, povodom Godine planina, te je ovo bila jedna od bitnih tema razmatranih na konferenciji.

2.5.0. Program – Program

Rad konferencije odvijao se u četiri tematske cjeline (zasjedanja):

- Prezentacija Europskih planinskih zaštićenih područja,
- Zaštićena područja Europskih planina – laboratoriji upravljanja biološkom raznolikošću
- Zaštićena područja Europskih planina – mjesto života i rekreacije

- Zaštićena područja-mjesta razmjene

Program konferencije uključivao je i diskusiju pod naslovom: "Kooperacija između europskih područja od utopije do stvarnosti", te izlet u okolna zaštićena područja.

2.5.1. Uvodno izlaganje "Planine Europe" – Opening lecture "The mountains of Europe"

Uvodno izlaganje pod naslovom "Planine Europe" kojim je započeo stručni rad konferencije dala je Marija Zupančič Vicar, članica Svjetskog Povjerenstva za zaštićena područja (WCPA), Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN).

Zaštićena područja imaju sve veću ulogu za budućnost pojedinaca i cijelog društva. Od osobite je važnosti povezivanje zaštićenih područja radi uspostave divljih i polu-divljih zaštitnih koridora, kao i proširivanje zaštićenih vršnih planinskih područja prema dolinama. U tim procesima od velikog značenja je koncept bioregionalnog planiranja, a zoniranje je nužno i treba se osnivati podjednako na biološkim kao i na socio-kulturalnim vrijednostima. Lokalno stanovništvo mora biti konzultirano i uključeno u sve faze ovog procesa, od planiranja do provedbe.

Posebnu pozitivnu ulogu mogu imati prekogranična zaštićena područja koja potiču koordiniranje mjera zaštite, a mogu doprinijeti općenito boljoj komunikaciji i suradnji među državama.

Upravljanje zaštićenim područjima u 21. stoljeću mora se provoditi na potpuno nov način. Upravljači moraju usvojiti socio-ekonomski pristup, te ovladati vještinama komunikacije i pregovaranja. Upravljanje zaštićenim područjima mora se provoditi primjenom višestrukog arsenala mehanizama, koji uključuje: zakone, pravilnike, vlasništvo, planove upravljanja, zoniranje, financijske poticaje, standarde kvalitete i certifikate, obrazovanje i javnu svijest.

IUCN-ova Svjetska komisija za zaštićena područja (WCPA) kao vodeća svjetska mreža specijalista s područja zaštite prirode nastavit će putem časopisa "Parks" i drugih publikacija promovirati ustanovljavanje i učinkovito upravljanje zaštićenim područjima širom svijeta.

2.5.1. Presentacija Europskih planinskih zaštićenih područja, Presentation of Europe's mountain protected areas

Na skupu je prezentirano deset europskih planinskih područja. Španjolske planine, Pirineji, Francuski centralni masiv, Alpe, Apenini, Karpati, Stara Planina (Bugarska), planine Grčke, planine Skandinavije, planine Irske i planine Velike Britanije (Škotska). Pojedi-

na planinska područja prezentirali su predstavnici parkova iz navedenih masiva ili predstavnici nacionalnih agencija za zaštitu prirode, odnosno nadležnih ministarstava.

2.5.2. Zaštićena područja – laboratoriji biološke raznolikosti Protected areas – laboratories of biodiversity management

Druga cjelina bavila se parkovima kao laboratorijima biološke raznolikosti. Predstavnici pojedinih zaštićenih područja prikazali su projekte i strategije vezane uz ovu temu. Govornici su naglasili važnost međunarod-

ne suradnje na ovom području. Tezu je dobro ilustriralo izlaganje o ponovnom uvođenju ugroženih ptica grabljivica u Alpe o kojem je govorio predstavnik parka Hohe Tauren u Alpama.

2.5.3. Zaštićena područja – mjesta života i rekreacije Protected areas – place of life and recreation

Zaštićenim područjima kao mjestu života i rekreacije bila je posvećena treća cjelina. Više izlaganja bavilo se problematikom ustanovljavanja novih zaštićenih područja. Izlagač, predstavnik Švedske agencije za zaštitu prirode, prikazao je prednosti tzv. "inside out" strategije, gdje se intenzivnom edukacijom stanovništvo upoznaje s komparativnim prednostima koje nudi ustanovljavanje zaštićenog područja umjesto da se režim zaštite nameće izvana, odnosno "odozgo", "out-

side in". Predavač iz Italije prezentirao je potencijalnu ulogu zaštićenog područja kao inicijatora ekonomskog razvoja, putem projekata koji potiču tradicionalnu proizvodnju i održivi razvoj, edukativnih programa te ekoloških zaštitnih znakova za proizvode. Tijekom diskusije vezane uz rekreativne aktivnosti jedan od diskutiranih osvrnuo se na trend u Alpama gdje se zbog promjena klime skijališta sele s nižih na više nadmorske visine, ulazeći u do tada netaknute predjele.

2.5.4. Zaštićena područja Europe – mjesta razmjene i suradnje Protected areas-places of exchange

Predsjednik Mreže alpskih zaštićenih područja iznio je tijek procesa udruživanja koje je započelo 1994. godine, kada je ideju za osnivanje mreže dala Francuska, kao predsjedatelj Alpske konvencije. Ova inicijativa dovela je 1995. godine do Prve međunarodne konferencije Alpskih zaštićenih područja, a koju je organizirao francuski nacionalni park Les Ecrins, u mjestu Gap, na kojoj su ministri zaštite okoliša iz Francuske i Slovenije predložili povezivanje alpskih zaštićenih područja u obliku mreže. Mreža alpskih zaštićenih područja utemeljena je u siječnju 1997. godine, a Alpska konferencija na Bledu 1998. godine dala je snažnu podršku Mreži, kao izravnoj primjeni načela Alpske konvencije. Mreža alpskih zaštićenih područja potiče

suradnju između zaštićenih područja Njemačke, Austrije, Francuske, Kneževine Monako, Kneževine Lichtenstein, Slovenije i Švicarske, kako bi se optimizirale najbolje tehnike i metode zaštite prirode.

Tijekom ove tematske cjeline, predstavnica češkog Nacionalnog parka Krkonoše, opisala je suradnju njihovog parka, sa zaštićenim područjima u Škotskoj (Carnigorm Mts.) i Švedskoj (Abisko Mts) na očuvanju sličnih staništa tundri u tri države. Izložen je projekt procjene biološke raznolikosti na području Karpatima, te je ukazano na probleme vezane uz široku prekograničnu znanstvenu suradnju.

2.5.5. Završni dio konferencije – Closing of the conference

Rad skupa završen je okruglim stolom "Kooperacija i solidarnost između Europskih masiva – od utopije do stvarnosti", na kojoj su razmatrani procesi suradnje

i uspostavljanja mreža zaštićenih područja u Alpama, Pirinejima i Karpatima te na Kavkazu.

2.6.0. Procesi udruživanja Europskih planina

Processes of integration in the European mountains

2.6.1. Alpska Konvencija – Alpine convention

CIPRA (Međunarodna komisija za zaštitu Alpi) promovira suradnju unutar Alpskog masiva još od pedesetih godina prošlog stoljeća, no intenzivna aktivnost na tom planu počela tijekom 1986. i 1987. godine. Tako je 1989. godine u Njemačkoj u Berchtesgadenu, održana Prva alpska konferencija na kojoj su predstavnici vlada alpskih država izradili Berchtesgadensku deklaraciju za zaštitu Alpi, koja je dala osnovu za daljnju suradnju i pregovaranje.

Alpska konvencija potpisana je u studenom 1991. godine u Salzburgu. Zemlje potpisnice su bile Austrija, Francuska, Italija, Lichtenstein i Švicarska (Slovenija koja je sudjelovala u pripremi dokumenta formalno se pridružila 1995. godine jer u trenutku potpisivanja još nije bila samostalna), a konvenciju je kasnije ratificirala i Europska Unija.

Alpska konvencija opisuje Alpski planinski lanac kao međunarodnu regiju koju treba zaštitu u skladu s

njezinim prirodnim, povijesnim, ekonomskim i rekreativnim vrijednostima. Ovom deklaracijom Alpe su postale prvi masiv koji je zaštićen u cjelini kao definirana "regija" unutar Europe.

Potpisnici deklaracije obvezali su se da će provoditi cjelovitu politiku zaštite uz primjenu načela prevencije, načela "zagađivača plaća" i suradnje, uz poštovanje interesa alpskih država, regija i Europske zajednice i uz razumno korištenje prirodnih resursa.

Najviše tijelo Alpske konvencije je Alpska konferencija. Nju sačinjavaju ministri zaštite okoliša i ona se sastaje obično svake dvije godine. Ekspertne grupe su također tijela konvencije i oni pripremaju Protokole, vezane uz pojedine teme koje zatim prihvaća Alpska konferencija: Predsjedništvo Alpske konvencije rotirajuća je funkcija s mandatom na kojoj se izmjenjuju zemlje članice.

2.6.2. Berchtesgadenska deklaracija iz 2002. – Berchtesgaden declaration

Na konferenciji "Alpsko iskustvo – pristup za druge planinske regije" koju su u gradu Berchtesgadenu organizirale CIPRA, UNEP (Program ujedinjenih naroda za okoliš), Republika Njemačka, i dr. usvojena je Berchtesgadenska deklaracija iz 2002. godine. Ona ukazuje na važnost planinskih predjela, te prepoznaje

Alpsku konvenciju kao uspješnu platformu za međunarodnu suradnju, pregovore i održivi razvoj. Ona je također predložila deset načela suradnje. U svojim ključcima ona potiče regionalne inicijative na Karpatima, Kavkazu i Centralno azijskim masivima, i poziva sve planinske regije da krenu tim smjerom.

2.6.3. Suradnja na području Karpat i Kavkaza

Cooperation in the Alps and on the Caucasus

UNEP-ov Regionalni ured za Europu (ROE), putem programa "Europska planinska inicijativa" podržava razvoj tri regionalne konvencije za zaštitu planinskih masiva: Karpat, Kavkaza i centralno azijskih planina.

Procesi integracije u području Karpat oslanjaju se na iskustva Alpske konvencije i Berchtesgadenske deklaracije iz 2002. godine, a uključuje zemlje na području Karpatskog masiva uz sudjelovanje UNEPA, Alpske Konvencije i drugih organizacija. Važan korak prema nastanku odgovarajućeg zajedničkog tijela na području Karpat bio je skup "Podjela iskustava – Odr-

živi razvoj u Karpatima i Alpama" održanoj u Bolzanu 2002. godine. Domaćin skupa bila je Italija koja je i predsjedatelj Alpske konvencije, a kao partneri u ovaj projekt uključili su se Svjetski fond za zaštitu prirode (WWF) i to njegov Međunarodni program Dunav Karpati te udruga Inicijativa karpatske ekoregije.

Inicijalne procese suradnje na Kavkazu koje je koordinirao UNEP na uspostavi odgovarajućeg pravnog okvira za suradnju, usporila je politička nestabilnost u tom području.

2.7.0. Deklaracija iz Chamberya 2002 – Chambery declaration

2.7.1. Stavovi deklaracije – Statements of the declaration

Tijekom konferencije usvojena je "Deklaracija europskim zaštićenim planinskim područjima" čiji su se predstavnici sastali u Chambery-u. Deklaraciju je u

ime Parka prirode Medvednica potpisala ravnateljica Javne ustanove Nives Farkaš-Topolnik.

U svojem uvodnom dijelu deklaracija se poziva na Alpsku konvenciju, Berchtesgadensku deklaraciju iz 2002. godine i Agendu 21.

Deklaracija podvlači značaj planina, kao regija neprocjenjive, ali i ranjive prirodne i kulturne baštine. Planinska područja kao posljednja utočišta brojnih vrsta, posjeduju bogatstvo biološke i geološke raznolikosti te značajne zalihe vode i jedinstvene lokalne kulturne tradicije. One traže mjere razvoja i zaštite koje su posebno prilagođene njihovim osobinama. Takve je mjere moguće učinkovito razviti uz suradnju s lokalnim stanovništvom i svim korisnicima, kao i okolnim urbanim područjima. Deklaracija razmatra planine kao pokusna područja za prilagođavanje i usavršavanje mjera zaštite, kako bi se one mogle optimirati i unaprijediti na osnovi pojedinih praktičnih primjera održivog razvoja.

Ovaj dokument ističe da vitalnost i održivi razvoj tradicionalnih gospodarskih aktivnosti kao što su poljoprivreda i šumarstvo, odnosno korištenja drugih prirodnih bogatstava planina poput vode, energije i krajobraza, može omogućiti da u budućnosti rekreacija i tu-

rizam uz njihovu podršku postanu glavna ekonomska aktivnost i izvor prihoda planinskih zajednica. Deklaracija napominje važnost odgovornog i održivog razvoja turizma i rekreacije, s ciljem očuvanja prirodne i kulturne baštine.

Promicanje prekogranične suradnje i razmjene podataka, kao i participacija drugih korisnika, lokalnog stanovništva i mladeži, u suradnji između zaštićenih područja, jedna je od bitnih inicijativa ovog dokumenta. Ističe se da dugoročna suradnja, između Europskih zaštićenih područja može doprinijeti približavanju regija Europe. Stoga zaštićena područja tim dokumentom iskazuju volju za zajedničkom aktivnosti kao što su projekti uz određene teme ili osnivanje neformalnih mreža suradnje, te potiču suradnju unutar i između Europskih masiva.

Dokument ističe važnost intenzivne suradnje između vlada na temama vezanim uz zaštićena područja, kao i planinske masive u cjelini te potiče aktivnost Europske unije na tom području.

2.7.2 Predloženi koraci – Proposed steps

Predloženi su sljedeći koraci za daljnje tri godine:

1. Poticati stvaranje povjerenstva o planinskoj suradnji u svakome od Europskih masiva, a posebice u masivima gdje je proces koordinacije već započeo (Alpe, Karpati, Kavkaz). Članovi povjerenstava trebali bi biti predstavnici triju međunarodnih konvencija, vladinih i nevladinih organizacija, te predstavnici zaštićenih područja iz određenog planinskog masiva.
2. Ostvariti prvu inventarizaciju zaštićenih područja u različitim područjima Europskih planina i usporediti je s postojećima (IUCN). Takva inventura temeljna je podloga za stjecanje uvida o stanju u Europi i kako bi se utvrdili daljnji koraci. Ovaj zadatak i njezini detalji moraju biti provedeni od strane jedne određene organizacije.
3. Širiti informacije o metodama i modelima primjene zaštite prirode i održivog razvoja te prenositi spoznaje, dobivene znanstvenim istraživanjem lokalnom stanovništvu.
4. Napraviti listu najznačajnijih problema vezanih za upravljanje zaštićenim područjima te zaštite prirodne i kulturne baštine europskih planina.

5. Podupirati partnerstvo, zajedničke projekte i mreže kako bi se poticala razmjena informacije i cjelovita suradnja na Europskoj razini. Potrebno je razviti strategiju za aktivno sudjelovanje stanovništva. Predlaže se da mreže budu utemeljene na postojećim nacionalnim službenim strukturama, kao i međunarodnim organizacijama i integrirane u međunarodne konvencije (Karpati, Balkan, Kavkaz).
6. Proučiti mogućnosti za organizaciju konferencije u 2005. godini u nekom od spomenutih masiva. Konferencija bi trebala biti posvećena analizi postignutog, kako bi se utvrdilo daljnje korake koje je potrebno poduzeti zajedno s vladinim i nevladinim udrugama.
7. Promicati formiranje organizacije koja će koordinirati suradnje za svaki masiv i odrediti načine minimalnog financiranja.

2.8.0. Prezentacije Hrvatskih predstavnika – Presentations of the Croatian participants

2.8.1. Staza za invalide u Parku prirode Medvednice

Trail for the handicapped in the Nature park Medvednica

Javna ustanova Park prirode Medvednica prijavila se za sudjelovanje na konferenciji zbog neprocijenjivih iskustava koje ona pružaja, kao i kontakata koji se

ostvaruju, a od velikog su značenja za poboljšanje pristupa u kvaliteti zaštite i upravljanju zaštićenim područjima.

Slika 4: Postavljene prezentacije J.u. "P. p. Medvednica" i "Hrvatskih šuma" d.o.o.

Picture 4: Presentations of the Nature park Medvednica and "Croatian Forests"

Svako od zaštićenih područja koja su sudjelovala na konferenciji, dobilo je mogućnost izabrati temu kroz koju će predstaviti svoj park. S obzirom na iskorak koji je ustanova Park prirode Medvednica napravila približivši ga korisnicima s invaliditetom, gradnjom šumske staze Bliznec, a koji je prepoznalo Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, dodijelivši joj nagradu zaštite okoliša za 2002. godinu, bilo je logično predstaviti se baš tim projektom.

Ideju o nužnosti približavanja parka svim kategorijama posjetitelja podržale su također i Hrvatske šume, što je bio preduvjet da se odmah krene u realizaciju projekta. Sredstva kojima raspolaže Javna ustanova nisu bila dostatna da se krene sa radovima. U financiranje projekta uključila se i tvrtka VIP-net, što je Ustanovi dalo mogućnost da kvalitetno udovolji zahtjevima koje su iznijele udruge koje predstavljaju osobe s različitim vrstama invaliditeta (paraplegija, tetraplegija, slijepi i slabovidni, različiti stupnjevi mentalne retardacije).

Zadani elementi koji su se morali poštivati kako bi stazu mogli koristiti svi za koje je namijenjena bili su sljedeći:

- Staza nije smjela biti duža od jednog kilometra, s odmorištima i klupama.
- Širina staze morala je biti takva da se dvojica kolica mogu mimoići na stazi.
- Nagib terena nije smio biti veći od 6 % kako bi ga osoba u kolicima mogla savladavati samostalno.
- Rubove staze u cijelosti su morali pratiti rubnjaci, kako bi slijepa osoba sa štapom imala osjećaj širine staze.
- S obzirom da je staza vođena uz potok, a na sedam ga mjesta premošćivala, morala je imati čvrste rukohvate koji ulijevaju sigurnost pri kretanju.

- Zemljani dio staze morao je biti pokriven betonskim opločnjem, zbog lakšeg kretanja kolica, te kontrastne boje od rubnjaka, jer slabovidna osoba uočava kontrast.
- Uz stazu su morale biti postavljene informacije koje korisniku staze daju cjelovitu informaciju o parku na popularan način, na visini na kojoj su dostupne osobi u kolicima. Sve informacije morale su biti aplicirane i na Braillovom pismu, zbog jednako tretmana slijepih osoba.
- Na kraju staze morao se nalaziti čvrsti objekt s infrastrukturom i sadržajima koji su prilagođeni osobama s invaliditetom.

Svi ti elementi poštivani su u izgradnji staze, te je kao takva prva u Europi, a druga u svijetu. Specifičnost joj je dala Braillovo pismo aplicirano u prirodi (nešto slično postoji u Teksasu u SAD).

Slika 5: Prva hrvatska staza za invalide u parku prirode Medvednica

Picture 5: First Croatian trail for the handicapped in the Nature park Medvednica

Stručni voditelj ustanove upoznao je sudionike kongresa sa stazom za osobe s invaliditetom, iznjevši osnovne podatke o tijeku realizacije projekta. Prezentaciju je upotpunio i poster s fotografijama elemenata staze i načina korištenja. Prezentacija šumske staze Bliznec – staze za osobe sa svim vrstama invaliditeta, uvrštena je u zbornik radova sa kongresa, što je također potvrda Javnoj ustanovi „Park prirode Medvednica“ da se uklapa u Europske i svjetske trendove odnosa menadžmenta ustanove prema različitim kategorijama njezinih korisnika, što je uostalom i moto staze: **Različitost ne smije biti prepreka za slobodu kretanja.**

2.8.2. Urbano šumarstvo u šumariji Zagreb – Urban forestry in Croatia

Na konferenciji o zaštićenim područjima priliku su dobile i Hrvatske šume d. o. o., zastupljene šumarijom Zagreb i njezinim upraviteljem da prikažu koje su aktivnosti poduzeća koje gospodari šumom u zaštićenom području. S obzirom da je ovo šumarija koja se uz svoje redovne aktivnosti na uzgoju šuma specijalizirala za urbano šumarstvo, predstavljeni su neki od novih sadržaja koje je šumarija unijela u prostore kojima gospodari. Plakat koji je šumarija izradila za tu prigodu prikazivao je :

- Šumske proplanke opremljene edukativnim amfiteatrima, u kojima se provodi nastava u prirodi.
- Šumske izvore vode opremljene drvenim fontanama.
- Skloništa i nadstrešnice.
- Staze opremljene edukativnim tablicama različitih tema (stručne i popularne) prilagođene različitim dobnim skupinama.
- Šumarske jaslice u prirodnoj veličini.
- Uredene stare lugarnice.
- Pilana na vođeni pogon preuređena u muzejski prostor sa pratećim ugostiteljskim sadržajima.
- Mostovi staze za osobe s invaliditetom, te drvene knjige u koje je aplicirano Braillovo pismo.

Poanta izlaganja stavljena je na to da poduzeće koje se bavi gospodarskom djelatnošću u zaštićenom području jednako tako kvalitetno ulaže u zaštićeno područje.

Slika 6: Stara pilana Bliznec preuređena kao ugostiteljski objekt i muzej

Picture 6: Old sawmill Bliznec renovated as a restaurant and a museum

3.0.0. ZAKLJUČAK – Conclusion

Ova konferencija odražava velik značaj koji zemlje Europe daju zaštiti svojih planinskih područja. Rad konferencije pokazao je da su problemi s kojima se susreću zaštićena područja u cijeloj Europi vrlo slični, te je potrebno zajednički djelovati na njihovom rješavanju. Takva razmišljanja dala su ton i usvojenoj "Deklaraciji iz Chambérya 2002".

Za sudionike iz Hrvatske ova konferencija bila je prilika da se upoznaju s Europskim trendovima u zašti-

ti prirode i da prezentiraju svoj rad. Sve prezentacije na skupu bile su izuzetno kvalitetne i usmjerene na konkretne praktične probleme, tako da je osnovni cilj svakako ostvaren. Interes koji su pobudile obje hrvatske prezentacije pokazale su da i mi imamo čime doprinijeti na Europskim razmjenama iskustava, te su spomenuti projekti krenuli u svijet kao poticaj za neka nova, možda još bolja rješenja.

LITERATURA – References

International year of mountains, <http://www.mountains2002.org>

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja <http://www.mzopu.hr>

Montanea Association <http://www.montanea.org>

Mountain Forum, <http://www.mtnforum.org>

Network of Alpine protected areas
<http://www.alparc.org>

Protected areas of European mountains-place of life, recreation and exchange, Plasmann, G., Brancáz, E., ed., Les dossiers du Resau Alpin, No 7, Chambéry, 2002

UNEP – Mountain net., <http://mountains.unep.net>

UNESCO International Year of Mountains
<http://www.unesco.org/mab/IYM>

SUMMARY: One of the final European events of the International Year of Mountains was a conference "Protected areas of European mountains – place of life recreation and exchange" that took place from 13th to 17th November in the French city of Chambéry. Representatives of protected areas and government institutions from 19 European countries participated in the conference. Participants from Croatia were: Public Institution "Nature park Medvednica" and Croatian Forests.

Goals of the conference were: to outline the applied measures of mountain conservation, to identify common issues in the conservation of protected areas and to foster cooperation between the protected areas situated in the mountains of Europe. Building of networks and cooperation within European mountain massifs on the basis of Alpine convention was one of the prominent themes of the conference. At the end of the conference a "Chambéry Declaration 2002 about mountain protected areas" whose representatives met in the November of 2002 in Chambéry was accepted.